

Patak Márta
Feljegyzések Imrének
(naplórészletek)

A Péter-Pál-templom tornya körül kezdődött. Ék alakú hasadék támadt az égen, a gomolygó szürkésfekete-piszkosfehér felhők között kilátszott egy égdarab, tiszta, friss kék, mint tavasz elején. Szél támadt, fura, se nem meleg, se nem hideg, de csak egy hirtelen fuvallat, a mindig huzatos szentendrei belvárosban föl se tűnt, csak így utólag visszagondolva furcsállom, hogy meg se ütköztem rajta. Hazafelé jöttem az emberek között, mintha ugyanolyan légüres, kicsit talán bolygóidegen levegőben-térben mozognék, mint napfogyatkozáskor, mikor dobozzal a fejemen kémleltem az eget egy parányi lyukon keresztül, miközben körülöttem elültek a madarak, mintha este lenne. Jószerivel le se értem a 11-es útról a bicikliútra, már ragyogott a nap, és én legszívesebben rikoltoztam volna örömben, hogy tessék, hát ezt kaptam ajándékba, ez a látvány kísér most ezen a gyenge hat kilométeres szakaszon, ezek a harsány színek, balról az égen, jobbról a vízen. Nem, jobbról is az égen. Meg a vízen. A szigeti nyárfák faközöldjét sárgásra színezte a nap, éles kontúrokkal rajzolta ki kopaszodó ágait a komorfekete égen, messzebb, valahol a háttérben valószínűtlen tintakék folt látszott egy darabon. Nem akartam hinni a szememnek, azt mondtam, valaki tréfál most velem, ilyen kék nincs, nem is lehet az égen, aztán ahogy átnéztem a másik oldalra, ott is folytatódott a színek felvonulása, és miközben záporként repült körülöttem a sok bőrnemű, megfakult nyárfalevél, mellettem mint egy sor felkiáltójel, úgy meredt az égre a koronájától megfosztott, lenyakazott nyárfa, a többiek feketéllő törzsükkel feszültek neki a szélnek, mert megint felerősödött, vészjósló felhőiből már a nap elé is kergetett a Határ-csárdánál, mert hajtotta őket, kergette-űzte, mintha versenyt hirdetett volna köztük, melyik az erősebb, és én csak mentem, mentem, haraptam ezt a tiszta levegőt, nem is tudom, hogyan, mert mintha nem a lábam vitt volna, hanem valami titokzatos erő, mintha nem is ember volnék, hanem valami testet öltött energia. Tudtam, addig tart az egész, amíg a faluház elé nem érek, úgy is néztem föl az egyenes aljú hideg frontos fehér felhőkre, mikor elkészöntem tőlük, és ahogy a házba beléptem, ijesztően idegenül csengett a hangom.

*

Röpke egy hét alatt egész medret vájt magának az alkalmi vízmosás az erdészeti úton, folyik azóta is, száz év múlva talán lesz itt egy újabb horhos, más utat kell majd találni a sárga jelzésű ösvényhez a Vörös-kőtől

lefelé Szentendrét. Három vers maradt a kezemben, meg a madzagom, megiramodok velük, mert jócskán rám esteledett fönn a hegytetőn. A következő szakaszon valahogy mindig futni szeretek, északnyugati lejtő, de hatalmas élmény, hogy itt jóval később bukik le a nap, mert nem takarja a Nyerges, legalábbis ez az érzésem, és mindig fázom, mire idáig leérek. Meg is állok egy pillanatra, és nézem, ahogy a Berseg mögött még párállik a levegő. Futok, valahogy úgy, hogy ne nagyon érje lábam a földet, nehogy elriasszam... de csitt!, mire kimondanám... alig hiszek a szememnek... Épp az jár a fejemben, hogy valami ilyesmi lehet a boldogság, egyetlen ilyen pillanat, mint ez a mostani, hogy itt volt a Berseg, talán a Kevélyek ott messze, meg ez a lemenő nap, és én megyek ezzel a két, kék meg zöld papírra nyomott verssel a kezemben, egyedül, de mégis egy teljes világgal a szívemben, talán az érzéssel, hogy része vagyok ennek a nagy egésznek, de ezt csak így utólag gondolom, mert ott, akkor, abban a pillanatban megfoghatatlan volt az érzés, de máris sokat beszéltem róla, mert pillanatnak is töredék, kvarknál is rövidebb volt, mégis talán egy öröklét, mert ahogy ott az újabb emelkedőnél lassítok a futásban, hogy átadjam magam ennek az érzésnek, hirtelen megpillantom őket jobb kéz felől, belül a vadkerítésen, azon a három-négy szál kihúzott madzagon meg dróton, amiben törpefeszültségű áram van. Ahogy észrevesznek, futnának, de komótosan, éppen csak a biztonság kedvéért, mintha tudnák, hogy ha akarnék, se mennék túl ezen a határon, melyen ők most belül vannak, érintésvédelmi szál választ el bennünket egymástól, de amíg ezt leírom, már annyi minden történt közben, nem elég gyors a kezem, hogy rögzítse a külső és belső történéseket, mert amint észrevettem, hogy menekülnének, hangosan rimánkodni kezdtem, Kedves szarvasok, ne féljete, ne szaladjatok el előlem!, aztán rögtön utána eleredt a könnyem, magam sem értettem, akkor se, most se nagyon, hogy miért, bánatomban-e vagy a boldogságtól, sírva fakadok, mintha elvarázsolt testvérbátyáimat, szerelmeimet látnám viszont bennünk, és ők mintha meghallgatnák könyörgésemet, nem mennek el, kicsit távolabb megállnak, onnan néznek, talán ők sem akarnak hinni szemüknek-fülüknek, ilyenkor, itt, egy emberi lény, fegyvertelen, három vers maradt a kezében, azzal tart a szurdokja felé, a titkos menedékébe, amelyet rajta kívül csak kevesen ismernek!, és csak állnak, állnak, nézik, ahogy távolodik az az ember, nem is értik, miért hüppög, miért sír olyan keservesen, egész a szurdok közepéig, ahol végre kiválaszt a szakadék szélén egy fát, amelyikre a verset kötöznék, de a madzag is összevissza gubancolódott a kezében, nem is éri át vele a törzsét, tovább kell mennie egy másikig, és amikor odaér, akkor áll el a könnye, hangosan nyugalomra inti magát, és rögtön meg is van a madzag vége, hamar fönn a vers a fán, egyik aztán a másik, és mehet tovább, az élet is megy tovább, ahogyan a vízesség után a kis szurdokon lecsorgó vízzel együtt ez a nevenincs patak, amelyiknek egyik fájára az utolsó versét felkötöi, s amelyiknek

vize a Szénégetőével egyesülve egyszer majd a Dunába, onnan meg a Fekete-tengerbe ér. Valahol Orsován túl, miután átmegy Ada Kaleh meg az elköltöztetett temető fölött. Mert rend van, minden látszat ellenére, igenis rend van a világban, kívül-belül, és ami fönt, az ugyanaz, mint ami lent, itt is, ott is, nálam is és nálad is.

*

Lépteim alatt döng az erdő, mintha nehézpáncélos dübörgése szaggatná le a csönd virágait a némán elém derékig leérő ágakról, melyek jéggé fagyott hóterhüket veszve ruganyosan arcomba csapnak vissza, akár a fiatal fűzhusángok. Minden lépésemre beszakad a hóbunda tetejére fagyott hópáncél, s ahogy emelem ki a lábamat, apró jégsziklák, fagyos kis lavinák görögnek utánam roppanva-sustorékolva az érintetlen felszínen. Mit keresek én itt? Minek háborgatom az erdő csöndjét, ahol most a madár se jár? Sűrű köd ereszkedik hirtelen a fák közé. A forrásnál mintha kvadrofóniában szólna a visszhang, vagy talán az erdő néma hangversenytermébe értem, ahol most én vagyok az egyetlen disszonáns hang.

*

Cipelem magamat mindenfelé, amerre megyek, mint valami zsákot. Ballasztnak, hogy el ne fújjon a szél, el ne mosson az eső végleg.

*

Fenn állok a hegytetőn, és körülöttem megfoghatóan megfogható a semmi, az úr, a szakadék, belátható a beláthatatlannal elvegyülve leegyszerűsíti előttem a mindenséget. Egybefüggően piszkosfehér minden, amerre csak nézek, egybemosódik benne minden, a Börzsöny vonulata, a cementgyár katedrálisa, Vác, a Naszály, ott messze Gödöllői-dombság, a Mátra, szigetestül a Duna két ága, Göd, Dunakeszi, Káposztásmegyer, de még a Szentendre irányában a szemhatárt kirajzoló Nyerges púpja is. Ez a végtelenné tágult tér szinte hallható hangon hív, csalogat, hogy ismerjem meg ölelő mélyét, s ha egy kicsit is bátrabb vagyok, akkor talán, engedvén a csábításnak, pillerkönnyűvé változott testemmel meg is mártózom benne.

*

A Balaton. Csillog a víztükrön a nap, a repülőgép ablakán megtörik a fény, ahogy orromat nekinyomom, követem végig a tekintetemmel. Olyan boldog vagyok mindig, ha meglátom fönről, lenyűgöz, hogy milyen lassan megy mellette a gép, azt hinné az ember, egy pillanat alatt elsuhanunk majd mellette, mint amikor fejünket fölkapva felnézünk az égre, és már sehol az a gép, amit az imént még hallottunk. Hát nem, a Balaton mellett elmenni idő, sokkal, de sokkal tovább tart, mint autóval az Omszki-tó vagy akár egy több kilométernyi hosszú víztározó mellett. Nem is értem,

miért, megállíthatatlanul szívárog-potyog a könny a szememből, ahogy nézem, a Badacsony, a Gulács kúpját, a Hegyestűt helyezném bele a tájba, és miközben már a Belső-tó csillogó tükrét nézem a félszigeten, az jár az fejemben, vajon mit érezhet az, aki mondjuk ötven év után egyszer csak hazatér, és meglátja így, innen föntről, ilyen szikrázón ezt a tavat.

*

Kutyasétáltatás, filozófia. Összetartozó elemek Gastónnál. Uruguayi születésű, borotvaéles elme, látja a lényeket. Egyre kevesebbet beszélünk, azt veszem észre. Mondom neki, idővel jelentőségét veszítik a dolgok, egyre kevesebb fontos az életben, és tudom, hogy mit felel majd, egyszer majd azzal is beéred, ha meleg helyen vagy, és akad néhány ember körülötted. Most reklámfilmek háttér-előkészületeinél tevékenykedik, ügyes kezű, nem ismer lehetetlent, él, látszik a szemén, mindig is szerettem benne ezt az életrealitást, ahogy megyünk, rám figyel, de közben egyetlen apró mozzanat sem kerüli el a figyelmét, pontos leírást tudna adni a földön kuporgó koldusról, akit életében először lát. A Sagrada Familia hatalmas tömbje körül járunk, mutatja, magyaráz, a világ legjobb építészei dolgoznak rajta, még bővítik, pedig már eleve monumentális volt. Emlékszem, mikor nyolcvanhatban először álltam meg itt előtte az öcsémmel, Barcelona, utunk legszebb emléke, bámultuk lenyűgözve a félkész templomot, ám ebben a mostaniban hiába keresem, sehogy sem találok az akkorit, el is bizonytalanodom megint, mint a megmentett romos épületek előtt, amiket felújítottak, és én tétován állok előttük, mert nem vagyok biztos benne, hogy jól tették. Most is kétségeim vannak, vajon jó-e ez így, mit szólna hozzá Gaudí, ha látná, mi lett a művéből, Gastón sorolja érveit, elsősorban a pénz, ez itt egy kincsesbánya, rengeteg pénzt hoz a városnak, és nem apad ki soha a forrás, hatalmas a projekt, arról is szó van, hogy kisajátítják a körülötte álló épületeket, nincs kellő rálátás, nagyobb térben érvényesül majd igazán. Nézem a színes üvegeket, az egymás mögött tolazkodó tornyokat, a főhomlokzat elé emelt monumentális oszlopokat, és át-átsejlik a kép mögött az a kísérteties, utcapiszoktól feketéllő üres katedrális, amit régen láttam, a befejezetlen maradt mű, a Sagrada Familia, a Szent Családnak szentelt székesegyház, melyhez Gaudí gyufaskatulya méretű színes lapocskákat lógatott le cérnaszálon, miközben próbálgatta a három dimenziót.

*

Az aragóniai mező. Körben a hegyek, ahogy megfordulok, észak felé a Pireneusok hóborította csúcsai látszanak a felhők között, nyugatra a magányos óriás, a Moncayo, lábszárközépig havasan, a szélrózsa többi irányában pedig ezek az alacsonyabb, kopár hegyek, amilyen ez a legközelebbi is itt balra mellettem. Fennsík, frissen szántott mezők, vöröses-barna talaj, itt talán kevésbé köves, mint amit máshol megszoktam. Egy

karvaly kering fölöttem, vitorlázik a szélben. Mert fúj, kegyetlen erővel, keresztül-kasul jár bennem is, nem jelent akadályt neki még a ruha sem, ami rajtam van. Vajon mi lehet az oka, hogy ebben a tájban mindig egyedül látom az embert, amint kapájára görnyedve megáll, próbálja kiegyenesíteni fájós derekát, miközben hosszan az eget kémleli?

*

Los Fayos. A völgyzáró gát, a keselyűk, Toya és Emilio 19. századi lakásbelsője. Már nem olyan ámulattal nézem a hatalmas, kopaszra gyalult vörös agyagos homokkő sziklákat, a 96 méter magas, a maga nemében errefelé kicsinek számító víztározó betonfalát, és mintha már nem is ütne el olyan élesen a vörös szikláktól, mint amikor először láttam. Talán megfeketedett a rárakódott szennyeződéstől, vagy egyszerűen megszokta a szemem ezt is, mint annyi minden mást, amit először sokkolónak, hátborzongatónak találtam. A falubeliek is megszokták, bár nem könnyű együtt élni velük, sem a keselyűkkel, sem a gáttal, de még a hatalmas sziklafallal sem. A tövében húzódó utca házai örökös veszélyben vannak, nem ritka a sziklaomlás, és amióta '96-ban ez a gát megépült, a keselyűk is a sziklahasadékokban fészkelnek (igaz, a gátépítés alatt elköltöztek, de miután megszűnt az állandó mozgás, visszajöttek), és hát, hullik onnan ez-az, hiába húztak dupla hálót a házak meg a sziklafal közé.

Mintha itt is megállt volna az idő, mióta elmentem. Vajon miért van mindig olyan érzésem, hogy Toyáéknál mindig ugyanúgy zajlik a vasárnap délután? Ebéd után átülünk a kanapéra, csendben bóbiskolok, amíg a többiek beszélnek.

*

Léleklyuk, Örsúr vára, Latorvár – három név, mind a három hátborzongató. Sály után egy zsákfalú, Lator út, sosem látott, két szóba írt településnév a térképen. Sály határában kutyák szaladnak az autónk után, dühösen csaholnak, mintha el akarnának űzni innen bennünket. A Mária út frissen festett jelzése mellett egy tábla jelzi a várat, de olyan, mintha nem fejezték volna be, jelmagyarázat nincs rajta, a térképen csak a szintvonalak, nyoma sincs a várnak. Elindulunk a fölfelé vezető ösvényen, bár semmi kézzelfogható jele, hogy itt várrom lenne. Kis híján feladjuk, de mégis megyünk előre, keresztül a kökényesen, csipkebokrok ága kapaszkodik belénk, minden csak visszatartana bennünket, aztán felérünk egy magaslatra, ahonnan olyan kilátás nyílik a környező hegyekre, hogy ha urak lennénk, biztos ide építenénk várunkat. Egy oldalösvény újabb szedresen-csipkebokrosra át vezet, mikor végre találunk köveket. Nem épített, hanem a környékre jellemző riolitoszlop. Látszik a sánc, nagyjából kivehető a terepen a vár belseje. Már lenn járunk a faluban, amikor valami azt súgja nekem, itt meg kéne állni, befele visz egy út, hátha onnan vezet fölfelé valami ösvény. Semmi jelzés, de a hegyoldalon valamennyi-

re látszik a rom. Pazar hely, lenyűgöző a kilátás odafentről, nem értem, miért ennyire elhanyagolt, miért csak a szakma tud róla, pedig turistaút is vezet el mellette, nem sok hiányzott, hogy észrevétlenül elmenjünk mellette, mint ahogy a Léleklyuk mellett el is mentünk, csak sejtjük, hol az a misztikus hely, az Örsúr várával összeköttetésben álló mesterséges barlang, melynek tizenhat méteres kürtőjén át a holtak lelke távozott. Ez után a várrendszer után Boldogkő vára már csak egy halvány emlék, egy gyönyörűséges ékszerdoboz, a titkok szelencéje azonban itt, ezen a sietve végigjárt helyen van elrejtve, bozótos takarja el az idegen tekintet elől, a gyér számú helybélinek meg nyilván jó oka van rá, hogy ne firtassa.

Delimir Rešicki: Gyerekkor